

JUHLAJULKAISU

MATTI YLÖSTALO

1917 · 4/2 · 1987

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

VAMMALA 1987. VAMMALAN KIRJAPAINO OY

ISSN 0356-7222

ISBN 951-855-087-5

ISBN 978-951-855-870-8 (PDF)

Asianosaisautonomia kansainväliseen kauppaan liittyvässä välimiesmenettelyssä

Yhä yleisemmäksi tullut turvautuminen välimiesmenettelyyn kansainvälisestä kaupasta aiheutuviissa riita-asioissa on osaltaan aiheutunut siitä, että on haluttu saada kansainvälisiä liittymäkohtia omaavien asioiden ratkaisu kansainväliselle tasolle asianosaisten itsensä sopimalla tavalla ja näin päästä irti siitä epävarmuustekijästä, joka johtuu kansallisten tuomioistuinten soveltamien kansainvälisyksityisoikeudellisten normien ja yleensäkin lainsäädännön erilaisuudesta eri maissa. Muutoinkin on ymmärrettävissä, että sopimuspuolia ei erikoisemmin miellytä sellainen mahdollisuus, että heidän sopimuksestaan ehkä aiheutuvat erimielisyydet jäisivät toisen sopimuspuolen kotivaltion yleisen tuomioistuimen ratkaisun varaan. Ehkä pelätään, eikä aivan syyttä, että kansalliset näkemyserot voisivat vaikuttaa tuomioistuimen ratkaisuun tuomioistuinmaasta olevan asianosaisen hyväksi. Yleiset tuomioistuimet eivät myöskään aina ole yhtä hyvin perillä asian ratkaisuun olennaisesti vaikuttavista kansainvälisistä kauppatavoista kuin niihin perehtyneet sopimuspuolten itsensä valitsevat välimiehet.¹

Kansainvälisessä välimiesmenettelyssä tulee aina esiin tiettyjä prosessiin liittyviä seikkoja, jotka eri maiden kansallisessa lainsäädännössä on saatettu ratkaista eri tavoin. Tällaisia ovat mm. asianosaisten vaatimusten ja väitteiden esittämistä sekä todistusmateriaalin vastaanottamista koskevat kysymykset. Välimiesmenettelyn sujumisen helpottamiseksi nämä seikat olisi mahdollisimman tarkoin selvitettävä jo vä-

¹ Ks. esim. *Julian D. M. Lew*, *Applicable Law in International Commercial Arbitration Awards*, New York 1978, s. 96, 117, 121, 122; *Riccardo Luzzato*, *International Commercial Arbitration and the Municipal Law of States*, *Académie de Droit International, Recueil des Cours*, 1977, IV Tome 157, s. 32—48; *Matti Ylöstalo*, Välimiesmenettelystä nykyhetkellä, Suomalainen Tiedeakatemia, esitelmät ja pöytäkirjat 1973, Helsinki 1975, s. 181, 183; *International Commercial Arbitration, Report of the Sixtieth Conference of the International Law Association (jälj. The Montreal Report)*, held at Montreal 1982, s. 269—302.

lityslausekkeessa tai erillisessä välityssopimuksessa esim. viittaamalla johonkin yleisesti käytettyyn välimiesmenettelysäännöstöön. Niin ikään olisi hyvä jo etukäteen sopia siitä, minkä aineellisen lain nojalla mahdolliset riitakysymykset on ratkaistava. Tähän kaikkeen asianosaisautonomia suo mahdollisuuden.

Varsin yleisesti tätä sopimuspuolilla olevaa mahdollisuutta onkin alettu käyttää hyväksi. Tähän suuntaan menevää kehitystä ovat osaltaan edistäneet tietyt kansainväliset välimiesmenettelyinstituutiot, joilla on oma vakiintunut menettelytapajärjestelmänsä, sekä eräät yleisesti tunnetut erilliset menettelytapasäännöt. Viimeksi mainittuihin turvaututaan varsinkin *ad hoc*-luonteisissa välimiesoikeudenkäynneissä. Näin pystytään eliminoimaan käsittelyn aikana mahdollisesti ilmaantuvat häiriötekijät. Välimiesoikeudenkäynnissä noudatettu menettely saattaa niin ollen poiketa asianomaisen maan kansallisen prosessilainsäädännön mukaisesta menettelystä. Tästä saattaa ainakin toistaiseksi aiheutua välitystuomion täytäntöönpanovaiheessa erinäisiä ongelmia täytäntöönpanomaan kansallisesta lainsäädännöstä riippuen.²

Ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaa, New Yorkissa vuonna 1958 hyväksyttyä yleissopimusta laadittaessa ei ehkä otettu riittävästi huomioon sellaista mahdollisuutta, että välimiesmenettely ja siinä annettava välitystuomio olisi kokonaan irroitettu kaikista kansallisista yhteyksistä niin, ettei välitystuomiolla olisi lainkaan varsinaista kotipaikkaa, jonka lain mukaan sen pätevyyttä olisi arvosteltava.³

Mainitun yleissopimuksen V artiklan 1 momentin d kohdan sanamuodosta on kuitenkin pääteltävissä, ettei sopimus välitystuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon nähden aseta esteitä sellaiselle mahdollisuudelle, että asianosaiset ovat keskinäisellä sopimuksellaan syrjäyttäneet välitysmenettelyn tapahtumapaikan kansallisen lain. Sen asemesta välimiesmenettelyssä voidaan niin ollen asianosaisten osoituksen mukaan noudattaa esim. jonkin kansainvälisen välimiesmenette-

² Pakottavista normeista ja niiden vaikutuksesta ks. esim. *Hilding Eek*, *The Swedish Conflict of Laws*, The Hague 1965, s. 224—230, 282; *Sama*, *Peremptory Norms and Private International Law*, Leyden (Extract from the »Recueil de Cours», 1973, II), s. 10 ss.

³ Ks. esim. *J. Gillis Wetter*, *The Conduct of Arbitration*. *Journal of International Arbitration*, 1985 Vol. 2, s. 7—18; *Timo Esko*, *Johdatus New Yorkin konventioniin ja Välityssopimus New Yorkin konvention kannalta* teoksessa *Buure-Hägglund — Esko*, *Ulkomaisten välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano New Yorkin konvention mukaan*, Helsinki 1980, s. 6 ss., 18 ss.; *The Montreal Report (E. Mezger)* s. 283, (*Aron Broches*) s. 289—290, (*Ian Hunter*) s. 295—297, (*Tibor Varady*) s. 297—298, (*Lars Hjerper*) s. 301—302.

lyinstituution menettelytapajärjestelmää tai jotakin erillistä kansainvälistä menettelytapasäännöstöä, joiden valossa myös välimiesmenettelyn pätevyyttä on silloin arvostettava. *Lex forumin* prosessuaaliset säännökset tulisivat siinä tapauksessa sovellettaviksi vain silloin kun ne ovat luonteeltaan pakottavia tai kun asianosaisten sopimat menettelysäännöt ovat puutteelliset, eikä välimiehille ole uskottu valtaa määrätä prosessuaalisista seikoista siinä tapauksessa, että asianosaisten sopimisessa menettelysäännöissä on aukko.⁴

YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan (UNCITRAL) toimesta laaditut ja vuonna 1976 hyväksytyt välimiesmenettelysäännöt (UNCITRAL Arbitration Rules) muodostavat pitkälle menevän kompromissin niiden vastaavien sääntöjen välillä, joita johtavat kansainväliset välimiesmenettelyinstituutiot ovat itselleen kehittäneet tai joita muutoin on yleisesti noudatettu. Tästä johtuen UNCITRALin säännöt on otettu käyttöön laajalti eri puolilla maailmaa, mikä on osoituksena niiden soveltuvuudesta erilaisissa olosuhteissa.⁵

Kansainvälisen kaupan jatkuva laajentuminen on lisännyt myös tarvetta yhdenmukaistaa eri maiden kansallisia välimiesmenettelyä koskevia lakeja niiden kirjavuudesta aiheutuvien tulkintavaikkeuksien ja käytännöllisten ongelmien eliminoinemiseksi. UNCITRALin sääntöjen saavuttaman suosion rohkaisemana mainittu YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunta on sittemmin jatkanut ponnistelujaan välimiesmenettelyn käytön edistämiseksi kansainvälisestä kaupasta aiheutuvien riita-asioiden selvittelymuotona. Huolellisen valmistelun jälkeen toimikunta hyväksyi 21. 6. 1985 mallilain, jota voidaan käyttää esikuvana välimiesmenettelyä koskevien kansallisten lakien uudistamisessa. Niiden keskinäisen yhdenmukaistamisen avulla voidaan päästä eroon vanhentuneista ja toisistaan poikkeavista prosessuaalisista säännöksistä. Näin välimiesmenettely voidaan kansallisenkin lain puitteissa nykyistä helpommin sopeuttaa asianosaisten tarpeita vastaavaksi ja samalla suoda riittävä liikkumatila asianosaisautonomialle. Yhdenmukaistaminen helpottaa osaltaan myös vuoden 1958 New Yorkin sopimuksen soveltamisessa syntyvien ongelmien välttämistä kansainvälisten välitystuumioiden tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa. Lisäksi se tietenkin on omiaan laajentamaan kansainvälisen kaupan kehittymismahdollisuuksia.⁶

⁴ *Lew*, mt. s. 104, 111; *Luzzato*, mt. s. 57—59.

⁵ UNCITRALin säännöistä ks. esim. *The Montreal Report* s. 269—271; *Saario*, *Arbitration of International Contract Disputes*, JFT 1983 s. 351 ss.

⁶ YK:n yleiskokous hyväksyi 11. 12. 1985 päätöslauselman (40/72) »recommending that all States give due consideration to the UNCITRAL Model Law in view of the desira-

Mallilaki rakentuu sille perusajatukselle, että välimiesmenettelyn ensisijaisena tarkoituksena on tehdä välimiehille mahdolliseksi yksilöidä asianosaisten välillä syntyneet riitakysymykset ja antaa niistä ratkaisunsa eikä pakottaa heitä askartelemaan ulospääsyn etsimisessä kansallisten prosessilakien moninaisten teknisten yksityiskohtien rämeiköstä. Välimiesmenettelyn olennaisena piirteenä on, että se tulee voida kussakin yksittäistapauksessa sopeuttaa vastaamaan asianosaisten tarpeita. Välimiesmenettelyn vapaaehtoisuuteen perustuva luonne edellyttää, että asianosaiset voivat määrätä prosessin kulusta asianosaisautonomiaksi hyväksi käyttäen.

Monissa maissa paikallisilla tuomioistuimilla ei ole valtaa puuttua maassa tapahtuviin välimiesoikeudenkäynteihin muutoin kuin milloin niiden apua tarvitaan esim. valallisten todistajankertomusten vastaanottamisessa, editiovelvollisuuden määrittämisessä, välimiesoikeuden puheenjohtajan tai jäsenen valitsemisessa taikka niskoittelevan välimiehen velvoittamisessa täyttämään tehtävänsä. Eräänlaista kontrollia merkitsee myös vaatimus, että välitystuomio on tallennettava jonkin tuomioistuimen huostaan.⁷ Suhteellisen laajan itsenäisyyden suominen välimiesmenettelylle vastaa sen luonnetta ja myös asianosaisten tarpeita.

Vasta kun asianosainen hakee välitystuomion täytäntöönpanoa tai kun hävinnyt osapuoli ajaa kannetta tuomioistuimessa välitystuomion julistamisesta mitättömäksi, tulevat esille kysymykset siitä, tuleeko ja missä määrin välitystuomion täyttää jonkin maan kansallisen lain asettamat vaatimukset. Tällöin asianosaisautonomia voi joutua koetukselle riippuen tuomioistuinmaan lainsäädännöstä. Asia voi melkoisesti mutkistua silloin kun välimiesoikeuden istunnot on tarkoituksenmukaisuussyistä pidetty useissa eri maissa, mikä nykyisin ei ole suinkaan epätavallista. Todistusmateriaalin saatavissaolo, asianosaisten ja välimiesten asuinpaikat sekä muut käytännölliset seikat saattavat puoltaa sitä, että välimiesoikeus pitää istuntonsa vuoron perään eri maissa niin kuin tarve kulloinkin vaatii. Sellaisessa tapauksessa välimiesmenettelyä seuraavalla välitystuomiolla ei ole mitään erityistä kiinnekeh-

bility of uniformity of the law of arbitral procedures and the specific needs of international commercial arbitration practice.» Ks. myös esim. *Carl-August Fleischauer*, UNCITRAL Model Law of International Commercial Arbitration, *The Arbitration Journal* 41 (1986) s. 17 ss.; *Lord Justice Kerr*, *Arbitration and the Courts: The UNCITRAL Model Law, International and Comparative Law Quarterly* 34 (1985): 7; *Ylöstalo*, Välimiesmenettelyn mallilakia koskeva ehdotus, DL 1985 s. 70 ss.

⁷ VML 10 § 2 mom., 11 § 2 mom., 13 §, 14 § 2 ja 3 mom., 17 §, 19 § 2 mom., 20 § 2 mom.; ks. myös *Luzzato*, mt. s. 50 ss.

taa mihinkään tiettyyn maahan. Välitystuomion julistamispaikkakin voi olla täysin sattumanvaraisesti valittu asianosaisten tai välimiesten etua tai mukavuutta silmällä pitäen. Tällainen käytäntö saattaa tulevaisuudessa tulla yhä yleisemmäksi ottaen huomioon nykyisten kommunikointovälineiden tarjoamat mahdollisuudet. Se suo myös laajenemismahdollisuuden asianosaisautonomian hyväksikäytölle, mikä puolestaan merkitsee joustavuuden lisääntymistä kansainvälisessä välimiesmenettelyssä. Tätä kehitystä ei pitäisi keinotekoisesti ehkäistä välitystuomioiden täytäntöönpanoasteella, mikä kokonaisuuden kannalta olisi vastoin kansainvälisen liike-elämän etua.⁸ Joka tapauksessa välitystuomiota, jota edeltävä välimiesmenettely on tapahtunut useissa eri maissa tai joka muutoin on irroitettu kansallisen prosessilain soveltamisalan piiristä, voidaan pitää sellaisena ei-kotimaisena välitystuomiona, jota tarkoitetaan vuoden 1958 New Yorkin sopimuksen 1 artiklan 1 momentissa ja joka niin ollen täyttää välitystuomion tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle sanotussa sopimuksessa asetetut edellytykset.⁹ On kuitenkin todettava, että kansainvälinen käytäntö on tässä suhteessa vielä horjuva.

Kaupallisista sopimuksista aiheutuvat erimielisyydet, jotka johtavat välimiesmenettelyyn, ovat luonteeltaan dispositiivisia. Mitään esteitä ei niin ollen pitäisi olla siihen, että asianosaiset sopivat riitaisuutensa selvittämisestä haluamallaan tavalla. Jos sopimukseen liittyy välityslauseke tai erillinen välityssopimus ilmaisten asianosaisten tahdon selvittää erimielisyytensä välimiesmenettelyssä, heidän etunsa mukaisista on, että asianosaisautonomia ulotetaan mahdollisimman pitkälle välimiesmenettelyn järjestämisessä niin, että se parhaiten vastaa heidän tarpeitaan. Tältä pohjalta lähtien myös niiden kriteerien, joita käytetään välitystuomioiden täytäntöönpanovaiheessa edellytyksenä niiden tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle, tulisi olla riittävän joustavia. Kansallisten prosessilakien yhdenmukaistaminen UNCITRALin mallilain mukaiseksi vähentäisi huomattavasti tarvetta kehittää sellaista käsitettä kuin »paikallistamaton» tai »kelluva» välitystuomio.

Perinteisen katsantokannan pohjalta on esitetty teoreettisia epäilyjä paikallistamattomia tai kelluvia välitystuomioita kohtaan mm. sillä perusteella, että kaikkea toimintaa, joka tietyn valtion alueella tapahtuu, tulee voida arvostella sen valtion lainsäädännön valossa. Lisäksi on huomautettu, että jos välitystuomiolla ei olisi varsinaista kotipaik-

⁸ Luzzato, mt. s. 66 s.

⁹ Luzzato, mt. s. 71 ss.; Jan Paulsson, *Delocalization of International Commercial Arbitration: When and Why It Matters*, *International and Comparative Law Quarterly* 32 (1983) s. 61; *The Montreal Report (Lars Hjernér)* s. 301—302.

kaa, sen mitättömyysperusteita päästäisiin tutkimaan vasta täytäntöönpanovaiheessa. Tätä vastaan taas on huomautettu, että mitättömyysperusteet ovat käytännöllisesti katsoen samat, nostettiinpa mitättömyyskanne välittömästi välitystuomion julistamisen tai antamisen jälkeen tai vedottiinpa niihin vasta täytäntöönpanoprosessissa. Näin olen ei mitään oikeudenmenetystä pääsisi tapahtumaan sen asianosaisen vahingoksi, joka mitättömyysperusteeseen vetoamisesta hyötyy siinä tapauksessa, että se osoittautuu pitäväksi. »Paikallistamattomien» tai »kelluvien» välitystuomioiden käsite ei toistaiseksi ole saavuttanut yleistä hyväksymistä. Jyrkkä kannanotto niiden hyväksymistä vastaan merkitsee epäilemättä asianosaisautonomian liikkumatilan supistamista.¹⁰

Asianosaisautonomia on varauksettomammin vallannut alaa aineellisen lain määräämisen osalta. Yleisesti on hyväksytty ajatus, että asianosaiset voivat välityslausekkeessa tai erillisessä välityssopimuksessa osoittaa sen aineellisen lain, jonka nojalla mahdollisesti ilmenevät erimielisyydet on välimiesmenettelyssä ratkaistava.¹¹

Vuoden 1958 New Yorkin sopimus ei vielä sisällä mitään suoranaista määräystä sovellettavasta aineellisesta laista. Epäsuorasti asianosaisten määräämisvalta tässä suhteessa on kuitenkin tunnustettu yleissopimuksen V artiklan 1 momentin a kohtaan sisältyvässä sivulauseessa: »...tai että mainittu sopimus ei ole pätevä sen lain mukaan, jonka alaisuuteen sopimuspuolet ovat alistaneet sopimuksen ...» Muutoin aineellisen lain valinnalla on tämän yleissopimuksen puitteissa merkitystä lähinnä vain sikäli kuin se muodostaa esteen välitystuomion tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle esim. *ordre public*-periaatteen nojalla.

Sen sijaan eräissä myöhemmissä yhteyksissä asianosaisautonomia aineellisen lain valinnan osalta on nimenomaisesti tunnustettu. Niinpä vuonna 1961 välimiesmenettelyä kansainvälisen kaupan yhteydessä hyväksytyn Euroopan yleissopimuksen VII artiklan mukaan asianosaiset voivat vapaasti sopia siitä aineellisesta laista, jota heidän riitakysymystensä ratkaisuun on sovellettava. Sanotun sopimuskohdan mukaan vain silloin, kun tällaista osoitusta ei ole, välimiesten tulee etsiä sovellettava laki sellaisten kansainvälisyksityisoikeudellisten normien nojalla, jotka he katsovat kysymyksessä olevassa tapauksessa sopiviksi. Kaikissa tapauksissa välimiesten tulee ottaa huomioon riidan koh-

¹⁰ Luzzato, mt. s. 157 ss.; The Montreal Report (Tibor Varady) s. 298.

¹¹ Aineellisen lain määräämisestä ja ns. *proper law*-käsitteestä ks. esim. Carita Wallgren, Valet av tillämplig materiell rätt, JFT 1984 s. 350—373.

teenä olevan pääsopimuksen määräykset ja vallitsevat kauppatavat. Sovelletavan lain valinta ei riipu riidan aiheeseen liittyvästä tosiseikastosta.

Suunnilleen samansisältöiset määräykset on otettu mm. vuonna 1965 Kansainvälisen jälleenrakennuspankin toimesta laadittuun yleissopimukseen, joka koskee valtioiden ja muiden valtioiden kansalaisten välisten investointiriittäisyyksien selvittämistä (Art. 42,1) sekä Kansainvälisen kauppakamarin välitystuomioistuimen sääntöihin (Art. 13,3) vuodelta 1975 ja UNCITRALin välitysmenettelysääntöihin (Art. 33,1) vuodelta 1976.

Aineellisen lain valinnassa voidaan mennä jopa niin pitkälle, että asianosaiset eivät osoitakaan minkään tietyn maan kansallista lakia sovellettavaksi heidän välillään ehkä syntyvien erimielisyyksien ratkaisemiseen, vaan viittaavat sen sijaan kansainvälisiin kauppatapoihin ja kansainvälisessä kaupassa yleisesti noudatettuun käytäntöön, joiden yhdessä voidaan katsoa muodostavan tavanomaisen kansainvälisen kauppalaian eli ns. *lex mercatorian*.¹²

Itse asiassa tällä kehityksellä on takanaan pitkät perinteet. Jo keskiajalla syntyi kansainvälisessä liiketoiminnassa joukko kauppatapoja, joita käytännössä yleisesti noudatettiin. Aikaa myöten niiden vakiintuneisuus oikeutti pitämään niitä osana kansainvälistä tavanomaista oikeutta, jonka muodostamaa kokonaisuutta ryhdyttiin kutsumaan *lex mercatoriaksi*. Sellaisenaan se säilytti asemansa varsin pitkään, kunnes kansallisen lainsäädännön kehittyminen erityisesti Ranskassa ja Saksassa vähitellen syrjäytti sen merkityksen kansainvälisen kaupan ainoana sääntelijänä.

Viimeaikainen kehitys on kuitenkin luonut edellytykset *lex mercatorian* uudelleen syntymiselle. Tähän on merkittävästi myötävaikuttanut määrätietoinen kansainvälinen yhteistyö, jonka tuloksena on saatu aikaan joukko kansainvälisiä yleissopimuksia ja mallilakeja. Niiden ilmentämät periaatteet, jotka osittain pohjautuvat vakiintuneisiin kauppatapoihin, ovat tulleet yleiseen käytäntöön riippumatta siitä, kuinka moni valtio todellisuudessa on ratifioinut asianomaisen yleissopimuksen tai uudistanut sisäisen lainsäädäntönsä mallilakien mukaiseksi. Näin on maailman taloudellisen kehityksen myötä palattu sellaiseen

¹² C. Croff, Applicable Law in an International Commercial Arbitration: Is It Still a Conflict of Laws Problem? The International Lawyer 16 (1982) s. 613 ss.; Lew, mt. s. 104, 436; Paulsson, mt. s. 53 ss.; Traditionaalista kantaa, jonka mukaan välitystuomion tulee aina olla ankkuroidun tiettyyn kansalliseen lakiin, edustaa mm. F. A. Mann, Lex Facit Arbitum. International Arbitration, teoksessa Liber Amicorum for Martin Domke 1967, s. 157, 159.

tilanteeseen, että kansainvälistä kauppaa käytännössä pitkälle sääntelee valtioiden kansallisesta lainsäädännöstä erillinen autonominen normisto, jota on ryhdytty kutsumaan uudeksi *lex mercatoriaksi*.¹³

Kansainvälisissä kaupallisissa suhteissa käytännöllinen lähestymistapa johtaa usein parhaisiin tuloksiin. Kun kansainvälisiä liittymäkoh-tia omaavasta kaupallisesta sopimuksesta ja sen oikeasta täyttämisestä aiheutuu erimielisyyksiä sopimuskumppanien kesken, on hyödyllisempää tutkia riitakysymyksiä enemmän kansainvälisten kauppatapojen ja yleisen käytännön valossa kuin ryhtyä etsimään sellaista kansallista lakia, joka mahdollisesti olisi sovellettavissa riitakysymysten ratkaisuun. Tällainen etsintä tuntuu erityisen hyödyttömältä sellaisissa tapauksissa, että riidan kohteena oleva pääsopimus enempää kuin välityssopimukseen eivätkin osoita mitään tiettyä kansallista lakia noudatettavaksi. Sopimuskumppanit saattavat itsekkin nähdä riitaisuksiensa ratkaisemiseen käytettävän mieluummin kaikkien tuntemia kansainvälisesti hyväksyttyjä normeja kuin sellaista kansallista lakia, johon päädytään tieteellisen argumentoinnin avulla. Vaatimus, että sopimuksella tulisi olla jokin tietty kotipaikka, on vanhentunut ja kansainvälisen liike-elämän kannalta epäkäytännöllinen.¹⁴

Jotta kansainväliseen kauppaan liittyvä välimiesmenettely pääsisi kehittymään todella kansainväliseksi, se tulisi asianosaisten niin halutessa voida kokonaan irroittaa kansallisista oikeusjärjestelmistä niin, että sekä prosessimenettelyä sääntelevät normit että riidan ratkaisemiseen sovellettavat aineelliset säännökset voitaisiin vapaasti valita asianosaisautonomian pohjalta. Samalla se olisi omiaan edistämään kansainvälistä kanssakäymistä ei vain liike-elämän vaan myös muilla aloilla.¹⁵

¹³ B. Goldman, *La Lex Mercatoria dans les Contrats et l'Arbitrage Internationaux: Réalité et Perspectives*, Journal Droit International 106 (1979) s. 475 ss.; Ole Lando, *The Lex Mercatoria in International Commercial Arbitration*. International and Comparative Law Quarterly 34 (1985): 4 s. 747 ss.

¹⁴ Lew, mt. s. 104; Luzzato, mt. s. 88—89; The Montreal Report s. 273 ss.

¹⁵ Lew, mt. s. 111; Luzzato, mt. s. 25—28, 54—55; Paulsson, mt. s. 57 ss.